

Vastgesteld, 2023

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat, de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking over hun brief van 12 mei 2023 over Strategische Afhankelijkheden (Kamerstukken 30 821 en 21501-02, nr. 181).

De op 15 juni 2023 aan de Minister toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de Ministers bij brief van ... toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Heerema

De griffier van de commissie,
Westerhoff

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de Volt-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie vinden het afbouwen van strategische afhankelijkheden een belangrijke prioriteit. Gezien de geopolitieke ontwikkelingen en de dreiging van Rusland en China is er sprake van een duidelijke urgentie. De leden van de VVD-fractie vragen zich af welke concrete doelstellingen het kabinet zich stelt. Wanneer wil het kabinet deze doelstellingen hebben gerealiseerd? En welke concrete bijdrage levert de Taskforce Strategische Afhankelijkheden hieraan? Wat zijn de concrete subdoelen van de Taskforce? Kortom, kan het kabinet een overzicht geven van concrete doelstellingen, inclusief termijn?

De leden van de VVD-fractie delen de opvatting van het kabinet dat bedrijven primair verantwoordelijk zijn voor de mitigatie van risico's in hun eigen waardenketens. Hier wordt aan toegevoegd dat het kabinet bereid is stappen te nemen, daar waar ingrijpend handelen om de risico's van strategische afhankelijkheden te mitigeren noodzakelijk is. De leden van de VVD-fractie vragen welke criteria het kabinet hanteert voor dergelijk ingrijpen. Welke voorwaarden stelt het kabinet aan een situatie, voordat het de verantwoordelijkheid van bedrijven overneemt?

De leden van de VVD-fractie lezen dat «veel in gang gezette onderzoeken» nog niet zijn afgerond. Kan het kabinet toelichten op welke onderzoeken er nog wordt gewacht? Kan het kabinet toelichten wanneer die onderzoeken afgerond zijn? Hoe kunnen deze onderzoeken worden versneld? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat de Taskforce niet moet wachten tot de uitkomsten van alle onderzoeken beschikbaar zijn, maar in de tussentijd ook al concrete acties moet ondernemen. Deelt het kabinet deze mening van de VVD-fractie? Indien dit het geval is, kan het kabinet toelichten welke concrete acties het aankomende halfjaar genomen gaan worden door de Taskforce om strategische afhankelijkheden te verminderen? Deze leden vragen tegen welke concrete hindernissen het kabinet nu aanloopt bij het identificeren van strategische afhankelijkheden. Kan het kabinet toelichten welke stappen er worden genomen om dit identificatieproces vlotter te laten verlopen?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er uit de Veiligheidsstrategie vier gebieden naar voren komen waar extra aandacht wenselijk is (zijnde: kritieke grondstoffen en (fossiele) energie, digitale en (hoogwaardige) technologische toepassingen, medische producten, en voedselzekerheid). Kan het kabinet toelichten op welke manier aan ieder van deze vier terreinen extra aandacht wordt gegeven? Zijn er nog andere categorieën die het kabinet overweegt aan te merken als aandachtsgebied, bijvoorbeeld op het terrein van veiligheid en defensie?

De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat de Taskforce zich niet alleen moet richten op onderzoek, maar ook op het in gang zetten van

concrete acties. Zo vragen deze leden of het kabinet bereid is om proactief met landen in gesprek te gaan om handels- en investeringsafspraken te maken rond kritieke grondstoffen, zowel met gelijkgezinde landen als met nieuwe partners in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Welke rol ziet het kabinet hierin voor de Taskforce?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet met internationale partners buiten de Europese Unie (EU) blijft inzetten op kennisuitwisseling en samenwerking. Kan het kabinet toelichten om welke partners dit concreet gaat? Kan het kabinet toelichten of deze kennisuitwisseling bilateraal of via internationale organisaties (naast de Europese Unie) verloopt? De leden van de VVD-fractie lezen dat het kabinet een kabinetsbrede en interdepartementale aanpak hanteert. Kan het kabinet toelichten welke rol de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en/of Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) speelt in het identificeren en mitigeren van strategische afhankelijkheden? En op welke wijze vindt de samenwerking tussen de Taskforce en ambassades/handelsposten plaats? Hoe wordt direct contact georganiseerd? Hoe kunnen ambassades gebruik maken van de gestelde prioriteiten en verzamelde kennis door de Taskforce?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er veel verschillende beleidsmaatregelen van kracht zijn die indirect of direct bijdragen aan het mitigeren van de risico's van strategische afhankelijkheden, bijvoorbeeld de Wet veiligheidstoets, investeringen, fusies en overnames (ViFo). De leden van de VVD-fractie zijn blij met deze initiatieven, maar vinden dat het tegelijkertijd tijd is voor concrete actie. Kan het kabinet toelichten tot welke concrete besluiten deze beleidsinstrumenten hebben geleid? Kan het kabinet toelichten welke aanvullende beleidsmaatregelen nog nodig zijn om Nederland in de toekomst weerbaarder te maken ten aanzien van strategische afhankelijkheden?

De leden van de VVD-fractie lezen in de tijdslijnen vooral over onderzoek en voorbereidende activiteiten. Zo wordt er gesproken over «bespreken van methodologische vraagstukken», «organiseren van interne kennis-sessies» en «het verder beoordelen en verdiepen van de bevindingen». De leden van de VVD-fractie stellen vast dat er beperkte concrete acties en besluiten staan gepland in 2023. In aanvulling op het doen van onderzoek, welke concrete besluiten en acties voorziet het kabinet in 2023 om strategische afhankelijkheden te verminderen? Kan het kabinet daarnaast de tijdslijnen aanvullen met doelstellingen in 2030 en tussentijdse stappen in mijlpalen? Welke concrete acties en besluiten voorziet het kabinet concreet per kwartaal in 2024 en 2025?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de kabinetsaanpak strategische onafhankelijkheden en hebben daarover nog enkele vragen.

Deze leden lezen in de beslisnota dat de drie betrokken Ministers op 21 april jongstleden enkele opmerkingen hebben gemaakt over het concept van de brief kabinetsaanpak strategische onafhankelijkheden. Die gingen over het benoemen van de EU als actor, over veiligheidsoverwegingen bij openbare communicatie en over het benadrukken in de aanhef dat de brief «in goede samenwerking» met de betrokken departementen tot stand is gekomen.¹ Is er ook gesproken over het gebrek aan concrete doelen en tijdspaden voor de afbouw van strategische afhankelijkheden in de conceptbrief? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom hebben die de brief dan alsnog niet gehaald?

¹ 2023D19850 – Beslisnota inzake Kabinetsaanpak Strategische Afhankelijkheden.pdf

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet zich zorgen maakt over de communicatie over strategische afhankelijkheden. Deze leden merken op dat het in het afgelopen jaar wel mogelijk is geweest om te communiceren over de afbouw van de gasafhankelijkheid van Rusland. Hoe kijkt de Minister daarnaar? Waarom was dat toen wel mogelijk en lijkt dat voor andere afhankelijkheden niet mogelijk? En hoe kijkt de Minister naar de openheid waarmee president Xi een paar jaar geleden zei: «China must tighten international production chains» dependence on China to form a powerful countermeasure and deterrent capability»? Op welke punten constateert het kabinet dat China aan «assymetric decoupling» doet? De aangenomen motie van het lid Kuzu van 24 november 2022 (36 200 V, nr. 50) verzoekt het kabinet om naast de strategische afhankelijkheid ook de risicovolle economische afhankelijkheid van China af te bouwen. Het is logisch dat daarvoor eerst in kaart moet worden gebracht wat die afhankelijkheden zijn. Maar nergens in de voorliggende brief staat een kwantificeerbare aanpak om afhankelijkheden af te bouwen. Toch stelt het kabinet dat met deze brief de genoemde motie-Kuzu is «afgedaan». Kan de Minister die stelling nader onderbouwen? Ook lezen de leden van de D66-fractie dat er kwalitatief onderzoek nodig is naar strategische afhankelijkheden om het beschikbare kwantitatieve onderzoek te toetsen. Zo blijkt de werkelijke afhankelijkheid van het hoofdbestanddeel in kunstmest na nader onderzoek door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij mee te vallen. De werkelijke afhankelijkheid van Chinese siliciumproductie voor zonnepanelen is juist veel ernstiger dan ingeschat op basis van kwantitatief onderzoek. Wanneer denkt het kabinet de kwalitatieve fase van de inventarisatie af te ronden? Hoe en wanneer zal het kabinet de Kamer hierover informeren? Is het kabinet bereid om dit eventueel in vertrouwelijke vorm te doen, indien deze informatie te gevoelig is voor een openbare brief?

De leden van de D66-fractie lezen dat de EU «het belangrijkste handelingsniveau» is om iets te doen aan onze afhankelijkheden. Als dat zo is, wil het kabinet er dan ook voor pleiten om de Europese Commissie zo goed mogelijk te voorzien van financiering om de wetgeving inzake kritieke grondstoffen in heel Europa te doen slagen? Deze leden lezen verder dat voor het kabinet de kritieke grondstoffenwet van de Europese Commissie een van de belangrijkste Europese initiatieven is om strategische sectoren te verstevigen. Hier ligt wat de leden van de D66-fractie betreft een kans om op korte termijn daadwerkelijk iets te doen met de analyses en ambities in de brief. In haar voorstel poogt de Europese Commissie voorspelbaarheid te creëren voor ontwikkelaars die willen investeren in strategische projecten in Europa, zoals een lithiumraffinaderij in Nederland of een mijn in Zweden. De Commissie stelt voor om het vergunningsverleningsproces voor mijnen op maximaal twee jaar te stellen en voor raffinaderijen voor maximaal een jaar. Het hele proces valt daar dan onder: van de eerste relevante aanvraag tot het uiteindelijke overkoepelende besluit. Dat is het soort snelheid en ambitie dat we nodig hebben om snel iets te doen aan onze afhankelijkheden, menen deze leden. Nu is de Raad aan zet. De angst is dat de Raad het voorstel van de Commissie zou kunnen verwateren en verzwakken door cruciale aspecten van de vergunningverlening buiten de tijdlijn te zetten. Dan zou het langer duren om strategisch onafhankelijk te worden. Wil het kabinet op de kortst mogelijke termijn een actieve rol spelen in Brussel om aan draagvlak te werken voor de meest ambitieuze voorstellen van de Commissie? Kan het kabinet hier zo snel mogelijk over rapporteren?

De leden van de D66-fractie lezen dat het kabinet zich goed heeft verdiept in de kosten van *reshoring* en citeert een onderzoek van de Boston Consulting Group waarin wordt gewaarschuwd voor de hoge kosten van het verplaatsen van productie naar eigen land aan de hand van het voorbeeld van de chipsindustrie. Heeft het kabinet ook een beeld van de kosten van het scenario waarin China Taiwan blokkeert of binnenvalt en

de wereldhandelsstromen door de Straat van Taiwan stil komen te liggen? Welke gevolgen zou dat hebben voor ASML, voor de haven van Rotterdam en voor de hele Nederlandse economie? Welke andere sectoren worden daarvan het slachtoffer? Indien het kabinet dat beeld niet heeft, is het kabinet dan bereid hier onderzoek naar te laten doen? Japan is eerder al slachtoffer geworden van Chinese geopolitieke chantage met zeldzame aardmaterialen. Is het kabinet al in Japan op bezoek geweest om de regering daar te vragen hoe het erin is geslaagd in minder dan een decennium de afhankelijkheid van China af te bouwen van rond 91,3% naar rond 58%? Zo ja, welke lessen heeft het kabinet uit dit bezoek getrokken? Zo nee, hoe is het kabinet van plan de kennisuitwisseling met Japan op orde te brengen?²

Het Financieel Dagblad schrijft dat de grootste lithiumproducent ter wereld overweegt een fabriek in Nederland te bouwen. Daar zou een investering van een miljard euro mee gemoeid zijn. Hoe groot schat het kabinet de kans dat het bedrijf Albemarle zich hier zal vestigen? Wat zal dit betekenen voor de Nederlandse economie? Welke effecten heeft dit op de Nederlandse strategische afhankelijkheid?³

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsbrief over strategische afhankelijkheden en de activiteiten van de Taskforce Strategische Afhangelijkheden (TFSA). Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen over deze brief.

Het is goed dat het kabinet oog heeft voor de strategische afhankelijkheden en risico's waar Nederland tegenaan loopt, zo menen de leden van de PVV-fractie. Wel maken deze leden zich zorgen over de mate waarin de diverse beleidsmaatregelen nu worden benaderd vanuit een Europees (EU) perspectief. In diverse passages stelt het kabinet het Nederlandse en EU-belang min of meer op gelijke hoogte. Ook stelt het kabinet dat het in het Nederlands belang is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij Europese beleidstrajecten. Maar een Europese strategische afhankelijkheid is toch niet per definitie een Nederlandse strategische afhankelijkheid? De Nederlandse en Europese belangen lopen toch niet altijd parallel aan elkaar? Kan het kabinet daarop reflecteren?

De leden van de PVV-fractie vrezen dat de Nederlandse belangen uiteindelijk ondersneeuwen in één grote EU-aanpak, met name bij het identificeren van strategische afhankelijkheden. Ook lijkt het kabinet nu uit te sluiten dat er strategische afhankelijkheden (kunnen) bestaan in relatie tot andere EU-lidstaten. Waar is dat op gebaseerd? En wordt er wel voldoende rekening gehouden met scenario's waarbij relaties tussen EU landen verslechteren, de Eurozone klappt en de open grenzen verdwijnen? Je moet toch niet willen dat we als Nederland voor energie of grondstoffen in dergelijke scenario's teveel afhankelijk zijn van één EU-lidstaat, zo stellen de leden van de PVV-fractie.

Deze leden zien dat er betreffende de strategisch afhankelijkheden extra aandacht komt voor een viertal onderwerpen. Voor dit schriftelijk overleg willen deze leden inzoomen op twee van de vier door het kabinet genoemde onderwerpen: de kritieke grondstoffen en de voedselzekerheid. Voedselzekerheid is voor elke samenleving van cruciaal belang, zo ook voor onze, de Nederlandse samenleving. De leden van de PVV-fractie vinden het daarom terecht dat er extra aandacht voor komt. Hoe ziet het kabinet deze strategische afhankelijkheid zich ontwikkelen nu onze landbouw en visserijsector het steeds lastiger krijgt door strenger wordende EU-regelgeving? Maken we Nederland niet onnodig kwetsbaar

² <https://chinapower.csis.org/china-rare-earths/>

³ <https://fd.nl/bedrijfsleven/1475992/grootste-lithiumproducent-ter-wereld-overweegt-fabriek-in-nederland-te-bouwen-pmf3calt7roW>

doordat onze voedselproductie geleidelijk naar het buitenland verdwijnt, zo vragen deze leden?

Dan de kritische grondstoffen: uit talloze studies en analyses blijkt dat er de komende decennia een enorme vraag naar (kritische) grondstoffen ontstaat. De lithiummarkt is in handen van slechts een aantal spelers/landen, er dreigt een kopercrisis te ontstaan en het grondstoffennationalisme is in opkomst. Hoe duidt het kabinet deze ontwikkelingen en in hoeverre leveren deze ontwikkelingen een risico op voor de Nederlandse belangen? Op welke manier gaat de Taskforce Strategische Afhankelijkheden daar aandacht aan besteden? Ook willen de leden van de PVV-fractie aandacht vragen voor de hinderlijke Brusselse wet- en regelgeving op klimaat- en milieugebied. Deze wet- en regelgeving maakt de winning van grondstoffen in Europa steeds moeilijker. Het kan tot wel vijftien jaar duren voordat een mijnbouwproject van de grond komt en de grondstoffen gedolven worden. Wat gaat het kabinet doen om dit te versnellen? Is het kabinet bereid om te pleiten voor soepelere klimaat- en milieuregels ten aanzien van mijnbouw, zodat we de komende decennia minder strategische risico's hoeven te lopen?

Kort gaat het in de brief ook nog over defensiecapaciteiten. Volgens het kabinet is de Europese Commissie bezig met het opschroeven van de productiecapaciteit en gaat de Commissie met oplossingen komen om deze «bottleneck» op te lossen. Deze leden vragen zich af waarom ook dit thema vrijwel uitsluitend bij de EU wordt neergelegd. Waarom zorgt Nederland niet zelf voor wat meer onafhankelijkheid en komt het kabinet niet zelf met plannen om de productie van onze nationale defensie-industrie op te schroeven?

Tot slot constateren de leden van de PVV-fractie dat de Task Force Strategische Afhankelijkheden gaat rapporteren aan de Hoogambtelijke Commissie EU (HCEU). Wie zitten er in deze commissie, welke bewindspersoon is voor deze commissie verantwoordelijk en wat gaat de HCEU doen met de rapporten/rapportages van de Taskforce Strategische Afhankelijkheden? Met wie worden deze stukken gedeeld? Kunnen de rapporten/rapportages ook naar de Tweede Kamer worden gezonden? De leden van de PVV-fractie ontvangen op die vragen graag een antwoord.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie danken het kabinet voor de brief over de kabinetsaanpak strategische afhankelijkheden. Zij hebben hierover enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie delen de opvatting van het kabinet dat het noodzakelijk is om risicovolle strategische afhankelijkheden af te bouwen. De leden van de CDA-fractie lezen dat de Kamer via verschillende verantwoordelijke ministeries wordt geïnformeerd over de wijze waarop met strategische afhankelijkheden wordt omgegaan. Het kabinet geeft terecht aan dat gelet op de interdepartementale aspecten van deze thematiek een kabinetsbrede aanpak noodzakelijk is. De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd of er, ondanks het gegeven dat dit onderwerp diverse ministeries raakt, in één brief een totaaloverzicht van de kabinetsaanpak en activiteiten aan de Kamer wordt gezonden. Tevens zijn de leden van de CDA-fractie benieuwd of ook in kaart wordt gebracht welke strategische afhankelijkheden derde landen hebben ten opzichte van Nederland en de Europese Unie. Tot slot zijn de leden van de CDA-fractie benieuwd hoe het kabinet aankijkt tegen het gigantische structurele handelstekort dat de Europese Unie heeft ten opzichte van China. Dit onderwerp overstijgt de inhoud van onderhavige brief, maar de leden van de CDA-fractie zijn benieuwd of dit handelstekort onderwerp is van Europese gesprekken, welke strategische risico's dit handelstekort met zich brengt voor de netto-vermogenspositie van de Europese Unie en of er wordt nagedacht over het reduceren van dit handelstekort.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie

De leden van de CU-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief met daarin de beschrijving van de kabinetsaanpak ten aanzien van strategische afhankelijkheden. Zij hebben daarbij enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CU-fractie vragen of het kabinet nader toe kan lichten hoe het komt dat er een grote directe en indirecte afhankelijkheid van Azië is voor de productie van *active pharmaceutical ingredients* (API's). Is het kabinet van mening dat deze afhankelijkheid beperkt zou moeten worden en, zo ja, hoe? Wat verhindert de productie van deze API's in de Europese Unie? Staat er EU-wetgeving in de weg om productie hiervan binnen de EU te stimuleren? Wat zou er aan gedaan kunnen worden? Ten aanzien van de afhankelijkheid van China voor de productie van zonnepanelen vragen deze leden of het kabinet kan aangeven wat de resultaten zijn geweest van de stappen die op nationaal en Europees vlak zijn gezet om de Europese en nationale zonnepanelenindustrie een impuls te geven? Vanwaar komt de twijfel of hier een dusdanig strategisch belang mee is gemoeid dat overheidsingrijpen op dit moment opportuun zou zijn? Zonnepanelen spelen toch een grote rol in de energietransitie? Verder zouden deze leden willen weten welk belang marktpartijen volgens het kabinet hebben om strategische afhankelijkheden te adresseren. En hoe kan diversificatie gefaciliteerd worden als dit aan bedrijven is? Begrijpen de leden van de CU-fractie dat de taskforce in de toekomst eventueel zal adviseren tot overheidsingrijpen of is dit een taak die nu al uitgeoefend wordt? Heeft de taskforce al een dergelijk advies gegeven en, zo ja, kan het kabinet aangeven waarop dit zag? Op welke manier is uit consultaties met het bedrijfsleven gebleken dat dit bedrijfsleven in toenemende mate geconfronteerd wordt met geopolitieke risico's en kwetsbaarheden in haar waardenketens?

Vragen en opmerkingen van de Volt-fractie

De leden van de Volt-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de kabinetsaanpak strategische afhankelijkheden en hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de Volt-fractie lezen dat de afgelopen jaren meerdere partijen getracht hebben om op kwantitatieve wijze strategische afhankelijkheden in kaart te brengen. Een nationaal voorbeeld is de Geo-Economische Monitor. Deze leden lezen ook dat de mate van risico van een strategische afhankelijkheid onder meer afhangt van de mate van wederzijdse afhankelijkheid. Waarom is de hoofdvraag binnen het onderdeel «Afhankelijkheden van andere landen van goederen uit Nederland» in de geo-economische monitor niet toegespitst op landen waar Nederland de meest risicovolle strategische afhankelijkheden mee heeft, namelijk China en de Verenigde Staten (VS)? Het onderzoek is immers uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Waarom is er alleen gekeken naar afhankelijkheden van andere landen van goederen uit Nederland en niet naar de afhankelijkheden van risicovolle landen van goederen uit Europa? Als dat wel gedaan zou zijn, was duidelijk geworden dat China afhankelijk is van de EU voor de import van bijvoorbeeld varkensvlees, menselijk bloed en tractoren. Wordt er naast de genoemde Geo-Economische Monitor nog meer onderzoek gedaan in Nederland of EU-verband naar wederzijdse afhankelijkheden met landen waar wij risicovolle afhankelijkheden mee hebben? Om welke onderzoeken gaat het?

De leden van de Volt-fractie lezen ook dat TNO bezig is met een verdiepend onderzoek naar de methodiek van de identificatie van

strategische afhankelijkheden. Wordt hierbij ook gekeken naar het onderzoek van het pan-Europese onderzoeksconsortium Digital Power China?

De leden van de Volt-fractie lezen dat bij het mitigeren van risicovolle strategische afhankelijkheden in de meeste gevallen een wisselwerking tussen snelheid en betaalbaarheid optreedt. En dat het van geval tot geval afhangt welke mitigatiestrategie de voorkeur geniet. En dat het een politiek besluit is of en wat voor overheidsinterventie nodig geacht wordt en welke middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. Is het kabinet bereid en van plan om de overwegingen die gemaakt worden om tot bepaalde keuzes te komen om strategische afhankelijkheden te voorkomen, publiekelijk te delen, zodat burgers zich meegenomen voelen in de onvermijdelijke moeilijke keuzes die de komende tijd gemaakt zullen worden? Zo lezen deze leden dat de Taskforce voor het aanjagen van de aanpak van specifieke risicovolle strategische afhankelijkheden en de daarbij betrokken economische, diplomatieke, maatschappelijke en veiligheidsbelangen wel de taak hebben om daar het bedrijfsleven bij te betrekken, maar deze leden lezen niets over hoe burgers meegenomen zullen worden bij deze overwegingen. De leden van de Volt-fractie zien hier graag een reflectie van het kabinet op.

II Antwoord/ Reactie van de Minister

III Volledige agenda

- De brief van de Minister van Economische Zaken en Klimaat, de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over hun brief van 12 mei 2023 over Strategische Afhankelijkheden (21501–02, nr. 181).